

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

สังคมมนุษย์เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและมีแบบแผนในการดำรงชีวิตเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ถึงแม้จะปรากฏความแตกต่างในสังคมอยู่บ้างก็ตาม ซึ่งโดยสภาพของการรวมกลุ่มย่อมเกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกภายในสังคมเป็นธรรมดา เพราะพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมานั้นมีความแตกต่างกัน อาจจะเป็นพฤติกรรมที่สุภาพเรียบร้อยหรือเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมสมควรได้รับการติเตียน โดยที่ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ประกอบไปด้วย 3 ประการ ได้แก่ *ประการแรก ปัจจัยด้านชีววิทยา (ชีวภาพ หรือกายภาพ)* กล่าวคือ การพิจารณาจากสภาพร่างกายของมนุษย์ตั้งแต่ระบบประสาท ระบบต่อม และระบบกล้ามเนื้อ *ประการที่สอง ปัจจัยด้านจิตวิทยา* กล่าวคือ การพิจารณาจากความรู้สึกรู้สึก ความคิด สภาพจิตใจของมนุษย์ และ *ประการสุดท้าย ปัจจัยด้านสังคมวิทยาหรือสิ่งแวดล้อม* กล่าวคือ การพิจารณาจากสภาพแวดล้อมที่มนุษย์ได้เข้าไปมีส่วนร่วม ซึ่งมนุษย์แต่ละคนที่มีปัจจัยทั้ง 3 ประการดังกล่าวแตกต่างกัน ย่อมแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่แตกต่างกันด้วย ในรายที่มีพฤติกรรมผิดปกติแตกต่างไปจากบุคคลทั่วไป มักเรียกพฤติกรรมในลักษณะนี้ว่า “พฤติกรรมผิดปกติ (Abnormal Behavior)” หรือ “พฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant Behavior)”

เมื่อมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคมเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนไม่เหมาะสม อันนำมาซึ่งความขัดแย้งและความไม่สงบสุขของสังคม จึงมีความจำเป็นต้องจัดระเบียบทางสังคม (Social Organization) เพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกทั้งหลายให้อยู่ในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม การควบคุมพฤติกรรมดังกล่าวก็คือ การควบคุม “วินัย (Discipline)” นั่นเอง โดยต้องอาศัยกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคมมาเป็นเครื่องมือในการควบคุม ได้แก่ วิถีประชา (Folkways) กฎศีลธรรม (Mores) และกฎหมาย (Laws) อย่างไรก็ตาม เครื่องมือที่ค่อนข้างมีประสิทธิภาพในการควบคุมวินัยได้อย่างเป็นรูปธรรมก็คือ กฎหมาย เนื่องจาก กฎหมายมีฐานที่มาจากอำนาจซึ่งสามารถบังคับให้ผู้ที่อยู่ภายใต้กฎหมายต้องถือปฏิบัติตาม ผู้ใดที่ฝ่าฝืนต้องได้รับโทษ ด้วยเหตุนี้ กฎหมายจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้ปกครองที่จะนำมาควบคุมวินัยของบรรดาสมาชิกให้เป็นไปอย่างเรียบร้อยและเพื่อให้สังคมบรรลุความผาสุกร่วมกัน

สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนก็ถือว่าเป็นอีกสังคมหนึ่งที่ต้องมีการควบคุมวินัยของสมาชิกในแต่ละกลุ่ม ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะการควบคุมวินัยของนักศึกษาเท่านั้น โดยอาศัยระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาที่แต่ละสถาบันกำหนดขึ้นเป็นเครื่องมือในการควบคุม

อย่างไรก็ตาม ระเบียบข้อบังคับฯ ที่แต่ละสถาบันจะนำมาควบคุมวินัยของนักศึกษาต้องมีความสอดคล้องกับแนวคิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักศึกษาด้วย ซึ่งสามารถแบ่งแนวคิดและกฎหมายในเรื่องดังกล่าวออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ ส่วนที่ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักศึกษาในฐานะเด็กและเยาวชน และส่วนที่ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักศึกษาจากการสอบสวนและลงโทษทางวินัย

สำหรับแนวคิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักศึกษาในฐานะเด็กและเยาวชน ต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้นเสียก่อนว่า เมื่อได้ศึกษาเปรียบเทียบคำว่า “เด็ก” และ “เยาวชน” จากกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศจำนวนหลายฉบับ จะเห็นได้ว่า คำจำกัดความของคำว่า “เด็ก” และ “เยาวชน” ยังไม่มีความหมายที่ชัดเจนแน่นอน ทั้งนี้ เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักศึกษา ประกอบกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4 บัญญัติว่า “นักศึกษา หมายความว่า เด็กซึ่งกำลังรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าอยู่ในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน” จึงเป็นการยืนยันถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวที่มุ่งคุ้มครองนักศึกษาซึ่งหมายถึง “เด็ก” ที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาด้วย จึงควรกำหนดความหมายของคำว่า “เด็ก” และ “เยาวชน” สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยให้รวมความถึงนักศึกษาทุกคนซึ่งกำลังรับการศึกษา ระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

ในส่วนของกฎหมายระหว่างประเทศที่ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชนมีอยู่ด้วยกันหลายฉบับ เช่น “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights 1948)” “กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant of Civil and Political Rights 1966)” และ “กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic

Social and Cultural Rights 1966)” โดยภาพรวมเป็นการให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนในฐานะที่เป็นมนุษย์อันมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดว่าด้วยสิทธิธรรมชาติ (Natural Rights) นอกจากนี้ ยังมี “อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (*Convention on the Rights of the Child*)” ที่มุ่งให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กไว้เป็นการเฉพาะ เนื่องจาก ปัจจัยทางกายภาพและสภาพจิตใจของเด็กย่อมมีความแตกต่างไปจากบุคคลทั่วไป ดังนั้น การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กจึงควรมีรายละเอียดที่แตกต่างจากการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลทั่วไปด้วยเช่นกัน

นอกจากกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว กฎหมายภายในประเทศบางฉบับยังมีเนื้อหาเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กด้วย โดยเฉพาะส่วนที่สามารถนำมาปรับใช้กับการสอบสวนและลงโทษทางวินัย ได้แก่ “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” มาตรา 134/2 ประกอบกับมาตรา 133 ทวิ กำหนดให้มี “ทีมสหวิชาชีพ” อันได้แก่ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการ เข้ามามีบทบาทในการสอบสวนเด็กที่อายุไม่เกิน 18 ปี และตกเป็นผู้ต้องหา ประกอบกับมาตรา 134/1 ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องสอบถามผู้ต้องหาที่อายุไม่เกิน 18 ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาว่า มีทนายความหรือไม่ หากผู้ต้องหาไม่มีทนายความ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดหาทนายความให้ ดังนั้น จึงอาจรวมทนายความเข้าเป็นส่วนหนึ่งของทีมสหวิชาชีพด้วยก็ได้

นอกจากนี้ “พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546” ยังมีส่วนที่ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักศึกษาในฐานะเด็กและเยาวชน จากการสอบสวนและลงโทษทางวินัยไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งกำหนดรายละเอียดไว้ใน “กฎกระทรวงกำหนดพฤติกรรมของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548” และ “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548” ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงสามารถนำแนวคิดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชน จากกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศดังกล่าว มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับการสอบสวนและลงโทษทางวินัยของนักศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับแนวคิดและกฎหมายในส่วนที่สอง ได้แก่ แนวคิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักศึกษาจากการสอบสวนและลงโทษทางวินัย ซึ่งต้องทำ

ความเข้าใจในเบื้องต้นก่อนว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้รับการจัดตั้งขึ้นตาม “พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546” อันมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และ ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ อันเป็นการจัดทำบริการสาธารณะทางด้านการศึกษา ซึ่ง โดยปกติแล้ว รัฐจะต้องเป็นผู้ดำเนินการจัดทำ แต่เนื่องจาก ภารกิจที่รัฐต้องดำเนินการมีจำนวนมาก จึงไม่อาจตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างครอบคลุมทุกด้าน ด้วยเหตุนี้ รัฐ จึงได้มอบหมายภารกิจทางด้านการศึกษาให้แก่เอกชนเป็นผู้ดำเนินการจัดทำแทนรัฐ โดยการ มอบหมายภารกิจดังกล่าวผ่านพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ประกอบ กับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ได้บัญญัติให้คำว่า “เจ้าหน้าที่” หมายถึง “บุคคล คณะบุคคล หรือนิติบุคคล ซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครอง ของรัฐในการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบ ราชการ รัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐหรือไม่ก็ตาม” ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาเอกชนซึ่งมี สถานะเป็นนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองตามพระราชบัญญัติ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เพื่อให้การจัดทำบริการสาธารณะทางด้านการศึกษาสำเร็จลุล่วง จึงมี สถานะเป็นเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองด้วย

ด้วยเหตุผลข้างต้น การสอบสวนทางวินัยของนักศึกษาจึงมีลักษณะเป็น “การพิจารณา ทางปกครอง” และคำสั่งลงโทษทางวินัยจึงมีลักษณะเป็น “คำสั่งทางปกครอง” อันเป็นการใช้ อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งก่อให้เกิด การเคลื่อนไหวหรือกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ทั้งนี้ ตามความแห่ง พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ดังนั้น การสอบสวนและลงโทษทางวินัยของ นักศึกษาจึงต้องถือปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวอย่างเคร่งครัด ซึ่งรวมถึงการเคารพต่อหลัก กฎหมายทั่วไปที่เกี่ยวข้อง ถึงแม้ว่าหลักกฎหมายทั่วไปจะไม่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรก็ตาม

หลักกฎหมายทั่วไปที่ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักศึกษา จากการสอบสวน และลงโทษทางวินัยอาจแบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ หลักกฎหมายทั่วไป อันเป็นรากฐาน ของกฎหมายในทุกสาขาและหลักกฎหมายปกครอง แต่อย่างไรก็ตาม การแบ่งแยกหลัก กฎหมายดังกล่าวออกเป็น 2 ส่วน มิใช่การแบ่งแยกที่เด็ดขาด ดังเช่นหลักกฎหมายปกครองบาง หลักก็สามารถนำไปปรับใช้กับกฎหมายในสาขาอื่นๆ ได้ แต่การแบ่งหลักกฎหมายปกครอง

ออกมาเป็นอีกส่วนหนึ่งในงานวิจัยนี้ เนื่องจาก หลักกฎหมายปกครองที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงมักได้รับการอ้างอิงและวิเคราะห์อยู่บ่อยครั้งในงานวิชาการทางด้านกฎหมายปกครอง

สำหรับหลักกฎหมายทั่วไปในส่วนแรกก็คือ “หลักกฎหมายทั่วไป” อันเป็นรากฐานของกฎหมายในทุกสาขา ที่สามารถนำมาปรับใช้กับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักศึกษาจากการสอบสวนและลงโทษทางวินัย ได้แก่

- “หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ หากไม่มีกฎหมาย” ซึ่งเรียกร้องให้บุคคลไม่จำเป็นต้องรับโทษใดๆ หากการกระทำดังกล่าวไม่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดและต้องรับโทษ

- “หลักสันนิษฐานว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์” ซึ่งเป็นหลักการสันนิษฐานในเบื้องต้นว่า トラบใดที่ยังไม่มีคำวินิจฉัยอันเป็นสุดว่า บุคคลได้กระทำความผิดจริง จะถือว่าบุคคลดังกล่าวกระทำความผิดมิได้ และจะต้องประพฤติปฏิบัติต่อบุคคลนั้นในฐานะที่ยังเป็นผู้บริสุทธิ์

- “หลักความมั่นคงของกฎหมาย” ซึ่งเรียกร้องให้กฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้กับบุคคลต้องมีความชัดเจน แน่นนอน บุคคลทั่วไปสามารถรับรู้ถึงการมีอยู่ของกฎหมายได้ ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลได้ทราบถึงสิทธิ หน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบของตน

ในส่วนต่อมา “หลักกฎหมายปกครอง” ที่สามารถนำมาปรับใช้กับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักศึกษาจากการสอบสวนและลงโทษทางวินัย ได้แก่

- “หลักความเสมอภาค” เป็นหลักกฎหมายที่เรียกร้องให้การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดจะต้องปฏิบัติในแบบอย่างเดียวกันหรือเท่าเทียมกันกับสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกัน และต้องปฏิบัติให้แตกต่างกันกับสิ่งที่มีสาระสำคัญต่างกัน

- “หลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ” ซึ่งประกอบไปด้วย “หลักปราศจากอคติ” หรือ “หลักความเป็นกลาง” เรียกร้องให้ผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาข้อพิพาทต่างๆ ต้องไม่มีส่วนได้เสียกับกรณีที่กำลังพิจารณา เพราะส่วนได้เสียนั้นจะทำให้บุคคลสูญเสียความเป็นกลาง

และส่งผลให้การวินิจฉัยข้อพิพาทขาดความเป็นธรรม และ“หลักการรับฟังคู่ความ” ซึ่งเรียกร้องให้ผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาข้อพิพาทต้องเปิดโอกาสให้คู่กรณีทุกฝ่ายได้มีสิทธิชี้แจงแสดงข้อมูลหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการป้องกันสิทธิของตน

- “หลักความได้สัดส่วน” หรือ “หลักความพอสมควรแก่เหตุ” อาจแบ่งออกเป็น 3 หลักการย่อย ได้แก่ “หลักความสัมฤทธิ์ผล” หรือ “หลักความเหมาะสม” เรียกร้องให้มาตรการที่จะนำมาบังคับใช้กับการพิจารณาในกรณีใดๆ ต้องสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ “หลักความจำเป็น” เรียกร้องให้นำเฉพาะมาตรการที่ก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดมาบังคับใช้ ถ้าหากแต่ละมาตรการนั้นสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้เช่นเดียวกัน และหลักประการสุดท้าย “หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ” ซึ่งเรียกร้องให้มาตรการที่จะนำมาบังคับใช้ นอกจากจะต้องเป็นมาตรการที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และก่อให้เกิดผลกระทบที่น้อยที่สุดแล้ว ยังจะต้องแสดงให้เห็นว่า ประโยชน์ที่บุคคลพึงเสียไปหรือสิทธิที่บุคคลนั้นถูกระทบจะต้องมีความสมดุลกับประโยชน์ที่ส่วนรวมได้รับด้วย

ตามที่ได้กล่าวในข้างต้นแล้วว่า การสอบสวนทางวินัยมีลักษณะเป็นการพิจารณาทางปกครอง และคำสั่งลงโทษทางวินัยมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครอง ตามความแห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ดังนั้น การสอบสวนและลงโทษทางวินัยของนักศึกษาจึงต้องถือปฏิบัติตามบทบัญญัติต่างๆ ของกฎหมายดังกล่าว โดยที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง มาตรา 3 ได้วางหลักการสำคัญไว้ว่า “วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองตามกฎหมายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายใดกำหนดวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเรื่องใดไว้โดยเฉพาะและมีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งที่กำหนดในกฎหมาย”

ดังนั้น แม้ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาจะกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ สำหรับการสอบสวนและลงโทษทางวินัยไว้เป็นการเฉพาะแล้วก็ตาม แต่ถ้าหลักเกณฑ์เหล่านั้นมีหลักประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานของการสอบสวนและลงโทษทางวินัยที่ต่ำกว่า

หลักเกณฑ์ตามกฎหมายดังกล่าว จะต้องถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายดังกล่าวแทน ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาถึงรายละเอียดของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเพื่อจะได้ทราบว่า วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองที่มีหลักเกณฑ์ประกันความเป็นธรรม และมีมาตรฐานตามที่กฎหมายยอมรับนั้นมีลักษณะเช่นใด ซึ่งจะมีส่วนโดยตรงต่อการกำหนดแนวทางในการจัดทำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาต่อไป

ดังเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาถึงสาระสำคัญของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ให้มีความครอบคลุมในแต่ละส่วน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาทางปกครอง คู่กรณีในการพิจารณาทางปกครอง การพิจารณาทางปกครอง (รวมถึงสิทธิของคู่กรณีที่พึงได้รับจากการพิจารณาทางปกครอง ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการแจ้งสิทธิในการพิจารณาทางปกครอง สิทธิในการนำความหรือที่ปรึกษาเข้ามาในการพิจารณาทางปกครอง สิทธิที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริงและการโต้แย้ง สิทธิขอตรวจดูเอกสารที่จำเป็น สิทธิที่จะได้รับทราบถึงเหตุผลของคำสั่งทางปกครอง และสิทธิที่จะได้รับแจ้งวิธีการอุทธรณ์หรือโต้แย้ง) รูปแบบและผลของคำสั่งทางปกครอง การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง การขอให้พิจารณาใหม่ ตลอดจนการเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง

หลังจากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา แนวคิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักศึกษาในฐานะเด็กและเยาวชน และแนวคิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักศึกษาจากการสอบสวนและลงโทษทางวินัย ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักการต่างๆ ออกมาเป็นแนวทางในการกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตั้งแต่แนวคิดเบื้องต้นสำหรับการกำหนดระเบียบข้อบังคับฯ แนวทางการกำหนดระเบียบข้อบังคับฯ ด้านการสอบสวนทางวินัยจนถึงขั้นตอนการขอให้พิจารณาใหม่

ในลำดับแรก เป็นการพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ในการออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา ซึ่งตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 อันเป็นกฎหมายกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้ให้อำนาจแก่ “สภาสถาบัน” ในการออกข้อกำหนด ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ดังนั้น อำนาจของสภาสถาบันจึงรวมถึงอำนาจในการออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาด้วยเช่นกัน

สำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลวินัยนักศึกษานั้น พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มิได้กำหนดรายละเอียดในส่วนนี้ไว้ว่า หน่วยงานใดต้องรับผิดชอบงานดังกล่าว ประเด็นหน่วยงานที่รับผิดชอบงานวินัยนักศึกษาจึงเป็นเรื่องภายในของแต่ละสถาบันที่จะกำหนดกันเองตามความเหมาะสม โดยการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่ภายในสถาบันฯ นั้นต้องได้รับการอนุมัติจากสภาสถาบันเช่นเดียวกับการออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา

ในประการต่อมา เป็นการนำเสนอแนวทางการกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อการพิจารณาออกเป็น 5 ส่วนสำคัญ ได้แก่ แนวคิดเบื้องต้นสำหรับการกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา การพิจารณาถึงแนวทางการกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา ในด้านการสอบสวนทางวินัย ด้านการลงโทษทางวินัย ด้านการอุทธรณ์ และด้านการขอให้พิจารณาใหม่

สำหรับข้อเสนอในส่วนแรก ได้แก่ แนวคิดเบื้องต้นสำหรับการกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทาง ดังต่อไปนี้

1. การแบ่งแยกระหว่างระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษากับระเบียบข้อบังคับลักษณะอื่น ๆ เนื่องจาก ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษามีวัตถุประสงค์เฉพาะที่ต้องการควบคุมพฤติกรรมของนักศึกษาภายในสถาบันฯ การนำรายละเอียดเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาไปรวมกับระเบียบข้อบังคับลักษณะอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน จึงเป็นการไม่เหมาะสม และอาจเป็นอุปสรรคต่อการตีความระเบียบข้อบังคับในกรณีที่บทบัญญัติมีความคลุมเครือไม่ชัดเจน เพราะไม่อาจทราบแน่ชัดว่า เจตนารมณ์ของระเบียบข้อบังคับนั้นเป็นไปเพื่อควบคุมพฤติกรรมของนักศึกษาหรือมีวัตถุประสงค์เป็นไปในแนวทางอย่างอื่น

2. การแบ่งแยกบทบัญญัติระหว่างข้อควรปฏิบัติกับข้อต้องปฏิบัติสำหรับนักศึกษา เนื่องจาก บทบัญญัติที่กำหนดลักษณะของพฤติกรรมในเชิงการรณรงค์ให้นักศึกษา

ปฏิบัติตามนั้นมีสถานะเป็นเพียง “ข้อควรปฏิบัติ” เพื่อความเหมาะสมเท่านั้น นักศึกษาอาจปฏิบัติแตกต่างจากข้อควรปฏิบัติได้ แต่ถ้าบทบัญญัตินั้นมีสถานะเป็น “ข้อต้องปฏิบัติ” บทบัญญัติดังกล่าวจึงมุ่งบังคับให้นักศึกษาต้องปฏิบัติตาม นักศึกษาที่ฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษทางวินัย ดังนั้น สถาบันฯ ควรกำหนดสถานะของบทบัญญัติที่เกี่ยวกับลักษณะของความประพฤติให้ชัดเจนว่า มุ่งหมายใช้เป็น “ข้อควรปฏิบัติ” หรือ “ข้อต้องปฏิบัติ” เพราะบทบัญญัติทั้งสองลักษณะมีสถานะและการบังคับใช้แตกต่างกัน

3. การกำหนดหลักประกันความเป็นธรรมและมาตรฐานของการสอบสวนและลงโทษทางวินัยที่มีลักษณะเฉพาะ ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 จะบัญญัติให้กรณีที่มีกฎหมายอื่น แม้จะกำหนดวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองไว้เป็นการเฉพาะแล้วก็ตาม แต่ถ้าวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองตามกฎหมายนั้นมีหลักประกันความเป็นธรรมหรือมาตรฐานในการปฏิบัติราชการต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง จะต้องถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองแทน แต่หลักการดังกล่าวจะไม่นำมาบังคับใช้กับขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งที่มีกฎหมายอื่นกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ

แต่อย่างไรก็ดี สถาบันฯ ก็ควรกำหนดหลักประกันความเป็นธรรมหรือมาตรฐานของการสอบสวนและลงโทษทางวินัยที่ไม่ต่ำกว่าพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ไว้ในระเบียบข้อบังคับฯ อย่างชัดเจน และควรเป็นหลักประกันหรือมาตรฐานที่มีลักษณะเฉพาะของสถาบันฯ เองด้วย

ส่วนที่สอง แนวทางการกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา: ด้านการสอบสวนทางวินัย ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทาง ดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการสอบสวนทางวินัย เนื่องจาก การกำหนดให้ผู้ที่มีหน้าที่ในการสอบสวนทางวินัยอยู่ในรูปของ “คณะกรรมการ” อันเป็นองค์กรกลุ่ม ซึ่งจะส่งผลให้การสอบสวนผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างรอบคอบ มีการถ่วงดุลซึ่งกันและกัน อันจะทำให้การสอบสวนมีความน่าเชื่อถือกว่าการสอบสวนโดยบุคคลเพียงคนเดียว เมื่อผู้ที่มีหน้าที่ในการ

สอบสวนทางวินัยมีลักษณะเป็นองค์กรกลุ่ม จึงควรมีการนำหลักการในเรื่ององค์ประกอบ องค์กรประชุม และองค์มติ มาประกอบการกำหนดระเบียบข้อบังคับฯ ด้วย

1.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการสอบสวนฯ ควรมีการกำหนดตัวบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งอย่างชัดเจน โดยผู้วิจัยเสนอว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการสอบสวนฯ ควรประกอบไปด้วย บุคลากรภายในสถาบันฯ ที่สังกัดหน่วยงานซึ่งดูแลงานวินัยนักศึกษาโดยตรง เพราะบุคคลดังกล่าวย่อมจะมีความเชี่ยวชาญกับงานวินัยนักศึกษาซึ่งถือว่าเป็นภาระงานที่ต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำ คณบดีคณะวิชาที่นักศึกษาผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำ ความผิดนั้นสังกัด เนื่องจาก การกระทำความผิดบางกรณีของนักศึกษาจะมีความเกี่ยวเนื่องกับ กิจการที่คณะวิชาดำเนินการ และกิจการที่ดำเนินการภายใต้คณะวิชาย่อมอยู่ภายใต้การ ควบคุมดูแลของคณบดี และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมายและจิตวิทยา ซึ่งเป็นการนำแนวคิด “สหวิชาชีพ” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาปรับใช้ให้เกิดความเหมาะสมกับ การสอบสวนทางวินัย นอกจากนี้ สถาบันฯ อาจกำหนดสัดส่วนของคณะกรรมการสอบสวนฯ เพิ่มขึ้นอีกก็ได้ เช่น การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสอบสวนฯ เป็นต้น

1.2 องค์ประชุมของคณะกรรมการสอบสวนฯ ควรกำหนดไว้อย่าง ชัดเจนว่า ต้องมีจำนวนกรรมการสอบสวนฯ เข้าประชุมขั้นต่ำสัดส่วนเท่าใดจึงจะถือว่าครบองค์ ประชุมและสามารถเริ่มการประชุมเพื่อสอบสวนทางวินัยได้ ประกอบกับการประชุมของ คณะกรรมการสอบสวนฯ จะต้องเคารพต่อ “หลักปราศจากอคติ” หรือ “หลักความเป็นกลาง” ด้วย

1.3 องค์มติของคณะกรรมการสอบสวนฯ ควรกำหนดองค์มติไว้อย่าง ชัดเจน และควรเป็นองค์มติที่ถือคะแนนเสียงข้างมากเด็ดขาด กล่าวคือ ต้องเป็นคะแนนเสียง เกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนฯ ที่มาประชุมหรือของคณะกรรมการสอบสวนฯ ทั้งหมด เพราะจะสร้างความน่าเชื่อถือในความเป็นเอกภาพของมติดังกล่าว

2. ข้อควรพิจารณาสำหรับการสอบสวนทางวินัย ในการสอบสวนทางวินัยควรมี การคำนึงถึงปัจจัยอายุของนักศึกษา เพราะนักศึกษายังอยู่ในฐานะของเด็กและเยาวชน

ผลกระทบต่อสภาพจิตใจจึงอาจมีมากกว่าการสอบสวนบุคคลทั่วไป ซึ่งสามารถนำแนวคิดและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้ได้ เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น

นอกจากนี้ การสอบสวนทางวินัยของนักศึกษายังต้องคำนึงถึงหลักกฎหมายทั่วไปที่มีความเกี่ยวข้องอีกด้วย เช่น หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ หากไม่มีกฎหมาย หลักสันนิษฐานว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ หลักความมั่นคงของกฎหมาย หลักความเสมอภาค หลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ และหลักความได้สัดส่วน เป็นต้น

3. ขั้นตอนการสอบสวนทางวินัย ควรกำหนดสิทธิของนักศึกษาในการสอบสวนทางวินัยไว้ในระเบียบข้อบังคับฯ อย่างชัดเจน โดยการนำสิทธิตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งค่อนข้างจะมีความครอบคลุมมาเป็นบัญญัติไว้เป็นพื้นฐาน และก่อนที่คณะกรรมการสอบสวนฯ จะเริ่มดำเนินการสอบสวนทางวินัย ควรกำหนดให้คณะกรรมการสอบสวนฯ ต้องแจ้งสิทธิต่างๆ ให้นักศึกษาได้ทราบด้วย

สำหรับระยะเวลาในการสอบสวน ควรกำหนดกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนแน่นอน และไม่ควรกำหนดระยะเวลาที่เนิ่นนานจนเกินไป แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น ระเบียบข้อบังคับฯ ควรเปิดโอกาสให้มีการขยายระยะเวลาการสอบสวนออกไปอีก เพื่อมิให้การสอบสวนดำเนินการไปอย่างรวดเร็วและขาดความรอบคอบ ซึ่งจะนำมาสู่ความไม่ยุติธรรมในที่สุด

ส่วนที่สาม แนวทางการกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา: ด้านการลงโทษทางวินัย ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทาง ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะของโทษทางวินัย เนื่องจาก การกำหนดลักษณะของโทษทางวินัยของสถาบันฯ แต่ละแห่งมีความแตกต่างกันตามแต่ดุลพินิจของสถาบันฯ ในการออกระเบียบข้อบังคับฯ อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของการลงโทษทางวินัยของนักศึกษาต้องมุ่งที่จะเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้กลับมาอยู่ในแนวทางที่ถูกควรมากกว่าการ

ลงโทษเพื่อประจานหรือเพื่อตัดนักศึกษาออกจากสังคม ด้วยเหตุนี้ ระเบียบข้อบังคับฯ ควรกำหนดลักษณะของโทษทางวินัยประเภทการ “บำเพ็ญประโยชน์” หรือการทำ “กิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม” เพื่อเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการใช้ดุลพินิจเพื่อลงโทษทางวินัย

นอกจากนี้ ควรกำหนดลักษณะของโทษทางวินัยให้มีความชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความมั่นคงของกฎหมาย หลักความได้สัดส่วน และป้องกันมิให้เกิดการกระทบต่อความมั่นคงของนิติฐานะของบุคคล เช่น การตัดคะแนนความประพฤติ ควรกำหนดหลักเกณฑ์หรือแนวทางการตัดคะแนนเพื่อมิให้คณะกรรมการสอบสวนฯ ใช้ดุลพินิจในการตัดสินลงโทษได้อย่างกว้างขวางและปราศจากหลักประกันสิทธิแก่นักศึกษา การบำเพ็ญประโยชน์ ควรกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่ไม่ขัดต่อเสรีภาพในการนับถือศาสนา และควรนำปัจจัยอื่นๆ มาประกอบการกำหนดลักษณะของกิจกรรมด้วย อาทิ ความพร้อมของสภาพร่างกายและจิตใจของนักศึกษา ฯลฯ การกำหนดกรอบระยะเวลาขั้นสูงสุดของการพักการเรียน และการยับยั้งการอนุมัติปริญญาบัตร และควรยกเลิกลักษณะของโทษทางวินัยประเภท “โทษอื่นๆ ตามที่เห็นสมควร” เพราะโทษในลักษณะนี้ขัดต่อหลักความมั่นคงของกฎหมายและกระทบต่อความมั่นคงของนิติฐานะของบุคคลอย่างชัดเจน

2. ข้อควรพิจารณาสำหรับการลงโทษทางวินัย ในการลงโทษทางวินัยแก่นักศึกษาจำเป็นต้องนำปัจจัยอายุของนักศึกษามาประกอบการใช้ดุลพินิจ เนื่องจาก การกระทำ ความผิดของนักศึกษาอาจเกิดจากความไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขาดความยับยั้งชั่งใจในการกระทำ ความผิด ซึ่งวุฒิภาวะนักศึกษาในฐานะเด็กและเยาวชนย่อมมีความแตกต่างจากบุคคลทั่วไป

นอกจากนี้ การใช้ดุลพินิจเพื่อลงโทษทางวินัยยังต้องคำนึงถึงหลักกฎหมายทั่วไป ได้แก่ หลักความได้สัดส่วน อันเป็นหลักกฎหมายที่จำกัดขอบเขตในการใช้ดุลพินิจในการลงโทษมิให้กลายเป็นการใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจ แต่ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการบรรลुวัตถุประสงค์ของการลงโทษ การกระทบสิทธิของนักศึกษาให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น และความสมดุลระหว่างโทษที่นักศึกษาได้รับกับประโยชน์ที่เกิดแก่ส่วนรวม

ในประการสุดท้าย การใช้ดุลพินิจในการลงโทษทางวินัยต้องคำนึงถึงปัจจัยทางด้านชีววิทยา จิตวิทยา และสังคมวิทยา เนื่องจาก ปัจจัยทั้งสามประการมีอิทธิพลต่อการ

แสดงออกซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์ ในบางกรณี นักศึกษามีได้มีจิตใจที่ชั่วร้ายเสมอไป แต่การกระทำ ความผิดอาจเกิดจากความบกพร่องทางด้านร่างกาย ความเครียดต่อสภาพปัญหาต่างๆ ที่รุมเร้า หรือสภาพแวดล้อมบีบบังคับให้นักศึกษาต้องกระทำผิด แม้แต่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ก็ยังนำหลักการดังกล่าวมาบัญญัติไว้เพื่อให้ศาลคำนึงถึงปัจจัยทั้งสามประการข้างต้นประกอบการพิพากษาคดีอีกด้วย

3. การลงโทษทางวินัย มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยได้เสนอไว้เป็นแนวทางดังต่อไปนี้

3.1 สถานะของมติให้ลงโทษทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ไม่ว่าจะมติดังกล่าวจะเรียกว่า มติ คำสั่ง คำตัดสิน คำวินิจฉัย หรือชื่อเรียกอื่นใดก็ตาม อาจแบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ กรณีแรก มติให้ลงโทษทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนฯ ไม่มีสถานะเป็นคำสั่งทางปกครอง กล่าวคือ มติดังกล่าวยังไม่มีสถานะเป็นคำสั่งทางปกครองที่มีผลกระทบต่อสถานะภาพของสิทธิหน้าที่ของนักศึกษา แต่เป็นเพียงขั้นตอนการดำเนินการภายใน อันจะนำไปสู่การออกคำสั่งลงโทษทางวินัยที่มีสถานะเป็นคำสั่งทางปกครองต่อไป และกรณีที่สอง มติให้ลงโทษทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนฯ มีสถานะเป็นคำสั่งทางปกครอง กล่าวคือ มติดังกล่าวมีผลบังคับใช้ในตัวเอง และส่งผลกระทบต่อสถานะภาพของสิทธิและหน้าที่ของนักศึกษาคู่กรณี มติในลักษณะนี้จึงมีสถานะเป็นคำสั่งทางปกครอง

ดังนั้น มติของคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยใช้ว่าจะเป็เพียงขั้นตอนการดำเนินการภายในทุกกรณี ทั้งนี้ ต้องพิจารณาจากระเบียบข้อบังคับฯ ด้วยว่า มติดังกล่าวมีผลบังคับใช้ในตัวเองหรือไม่ หากมีผลบังคับใช้ในตัวเองก็จะมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองที่กระทบต่อสถานะภาพของสิทธิหน้าที่ของนักศึกษาคู่กรณีแล้ว แต่ถ้ายังไม่มีผลบังคับใช้ในตัวเอง แต่ต้องรายงานผลการสอบสวนพร้อมมติไปยังบุคคลอื่นเพื่อออกคำสั่งลงโทษทางวินัยกรณีเช่นนี้ มติของคณะกรรมการสอบสวนฯ จึงเป็นเพียงขั้นตอนการดำเนินการภายในเท่านั้น

3.2 ผู้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัย อาจแบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ กรณีแรก บุคคลอื่นที่ไม่ใช่คณะกรรมการสอบสวนฯ เป็นผู้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัย ถ้าหากมติของคณะกรรมการสอบสวนฯ ในการลงโทษทางวินัยเป็นเพียงขั้นตอนการดำเนินการภายใน และ

คณะกรรมการสอบสวนฯ ต้องรายงานผลการสอบสวนพร้อมมติไปยังบุคคลอื่นเพื่อออกคำสั่งลงโทษทางวินัย กรณีเช่นนี้ ผู้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยอาจวินิจฉัยไปในแนวทางที่แตกต่างจากมติของคณะกรรมการสอบสวนฯ ก็ได้ เพราะมติดังกล่าวมีลักษณะเป็นเพียงความเห็นเท่านั้น ไม่มีผลผูกพันให้ผู้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยต้องวินิจฉัยไปในแนวทางเดียวกับคณะกรรมการสอบสวนฯ แต่อย่างไรก็ดี ซึ่งผู้วิจัยเสนอว่า ควรกำหนดให้ “รองอธิการบดีด้านกิจการนักศึกษา” เป็นผู้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัย ซึ่งพิจารณาจากความเชี่ยวชาญในขอบเขตงานด้านวินัยนักศึกษาและเป็นผู้บริหารระดับสูงของสถาบันฯ

กรณีที่สอง คณะกรรมการสอบสวนฯ เป็นผู้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัย
ถ้าระเบียบข้อบังคับฯ กำหนดให้มติของคณะกรรมการสอบสวนฯ มีผลบังคับใช้ในตัวเอง และส่งผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหน้าที่ของนักศึกษา อันมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครอง ดังนี้ คณะกรรมการสอบสวนฯ จึงอยู่ในสถานะของผู้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัย

3.3 การออกคำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นหนังสือ โดยนำหลักการจากพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาปรับใช้ ซึ่งคำสั่งลงโทษทางวินัยจะต้องระบุเหตุผลอย่างน้อยประการ ใดแก่ ข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญ บทบัญญัติในระเบียบข้อบังคับฯ ที่เกี่ยวข้องกับกรณี และข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจออกคำสั่งลงโทษ

3.4 การระบุสิทธิอุทธรณ์ในคำสั่งลงโทษทางวินัย ซึ่งในคำสั่งลงโทษทางวินัยควรระบุถึงวิธีการยื่นอุทธรณ์ ระยะเวลาในการอุทธรณ์ เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบถึงสิทธิที่ตนพึงมีพึงได้รับ

3.5 การระบุสิทธิในการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง โดยที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 50 ได้บัญญัติให้คำสั่งที่อาจฟ้องต่อศาลปกครอง ผู้ออกคำสั่งต้องระบุวิธีการยื่นคำฟ้องและระยะเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องไว้ในคำสั่งนั้นด้วย เมื่อคำสั่งลงโทษทางวินัยมีสถานะเป็นคำสั่งทางปกครองซึ่งอาจฟ้องต่อศาลปกครองได้ ระเบียบข้อบังคับฯ ก็ควรกำหนดให้ผู้ออกคำสั่งลงโทษต้องระบุวิธีการยื่นคำฟ้องและระยะเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องไว้ในคำสั่งดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อให้ระเบียบข้อบังคับฯ มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายมากที่สุด

ส่วนที่สี่ แนวทางการกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา: ด้านการอุทธรณ์
ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทาง ดังต่อไปนี้

1. การยื่นอุทธรณ์ เมื่อผู้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยได้ออกคำสั่งลงโทษนักศึกษา
แล้ว หากนักศึกษาไม่พอใจต่อผลของคำสั่งดังกล่าว นักศึกษาสามารถยื่นอุทธรณ์ต่อผู้ออกคำสั่ง
ลงโทษเพื่อให้มีการพิจารณาทบทวนคำสั่งได้ โดยผู้วิจัยเสนอระยะเวลาในการใช้สิทธิยื่นอุทธรณ์
ต่อผู้ออกคำสั่งลงโทษภายใน 15 วัน นับแต่วันที่นักศึกษาได้รับแจ้งคำสั่งลงโทษ และผู้ออกคำสั่ง
ลงโทษต้องพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จและแจ้งนักศึกษาภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ตนได้รับ
อุทธรณ์ นอกจากนี้ ระเบียบข้อบังคับฯ ควรกำหนดต่อไปว่า หากผู้ออกคำสั่งลงโทษนั้นไม่เห็น
ด้วยกับอุทธรณ์ ต้องเสนอความเห็นของตนไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ต่อไป

สำหรับขั้นตอนที่มีการปฏิบัติควบคู่ไปกับการยื่นอุทธรณ์ก็คือ “การขอให้มีการ
ทูลเกล้าฯ ถวาย” โดยระเบียบข้อบังคับฯ ควรกำหนดเงื่อนไขในการขอให้มีการทูลเกล้าฯ ถวาย
ต่อเมื่อมี “พฤติการณ์พิเศษ” เท่านั้น กล่าวคือ ต้องมีลักษณะที่อาจกระทบต่อสถานภาพหรือ
สิทธิเสรีภาพของนักศึกษาเกินกว่าจะเยียวยาให้กลับคืนมาดังเดิม หากภายหลังผู้มีอำนาจ
พิจารณาอุทธรณ์วินิจฉัยว่า นักศึกษาไม่มีความผิดแต่อย่างใด ซึ่งระเบียบข้อบังคับฯ ควร
กำหนดให้นักศึกษายื่นคำร้องขอให้มีการทูลเกล้าฯ ถวายต่อผู้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยเพื่อ
พิจารณา หากบุคคลดังกล่าวไม่เห็นด้วย บุคคลนั้นต้องเสนอคำร้องไปยังผู้มีอำนาจพิจารณา
อุทธรณ์เพื่อพิจารณาให้มีการทูลเกล้าฯ ถวายต่อไป

2. การพิจารณาอุทธรณ์ ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการแบ่งผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์
ออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ กรณีแรก อธิการบดีเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ เฉพาะกรณีอุทธรณ์
คำสั่งลงโทษทางวินัยที่มีโทษสถานหนักที่สุด และกรณีที่สอง สภาสถาบันเป็นผู้มีอำนาจ
พิจารณาอุทธรณ์ เฉพาะกรณีอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยที่เป็นโทษสถานหนักที่สุดเท่านั้น
เนื่องจาก ถ้ามีการกำหนดให้สภาสถาบันต้องพิจารณาอุทธรณ์ในทุกกรณีอาจกระทบต่อการทำ
หน้าที่ของสภาสถาบันได้ เพราะสภาสถาบันมีภารกิจในการกำหนดนโยบายและควบคุมดูแล
กิจการของสถาบันฯ จำนวนมาก จึงอาจส่งผลให้การพิจารณาอุทธรณ์เป็นไปอย่างล่าช้า

อย่างไรก็ดี ด้วยเหตุที่อธิการบดีและสภาสถาบันมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติจำนวนมาก และเพื่อมิให้ภารกิจดังกล่าวกระทบต่อการพิจารณาอุทธรณ์ ระเบียบข้อบังคับฯ ควรกำหนดให้อธิการบดีและสภาสถาบันมีอำนาจแต่งตั้ง “คณะกรรมการอุทธรณ์” เพื่อทำหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริง บทบัญญัติของระเบียบข้อบังคับฯ ที่เกี่ยวข้องกับกรณี ตลอดจนความคิดเห็นอื่นใดที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาอุทธรณ์ เพื่อเสนอความเห็นนั้นต่ออธิการบดีหรือสภาสถาบัน เพื่อจะนำมาประกอบการพิจารณาอุทธรณ์ต่อไป แต่ทั้งนี้ ความเห็นของคณะกรรมการอุทธรณ์เป็นเพียงความคิดเห็นที่ไม่มีผลผูกพันให้อธิการบดีหรือสภาสถาบันต้องพิจารณาอุทธรณ์ให้เป็นไปในแนวทางอย่างเดียวกับคณะกรรมการอุทธรณ์แต่อย่างใด

นอกจากนี้ ระเบียบข้อบังคับฯ ควรกำหนดให้ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ต้องพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานความเห็นจากผู้ออกคำสั่งลงโทษทางวินัย แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาและวินิจฉัยอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาดังกล่าว ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์สามารถขยายระยะเวลาออกไปไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาข้างต้น แต่ต้องมีหนังสือแจ้งนักศึกษาที่ยื่นอุทธรณ์ให้ทราบด้วย

ประการสุดท้าย ระเบียบข้อบังคับฯ ควรกำหนดอย่างชัดเจนว่า การวินิจฉัยอุทธรณ์ “ถือเป็นที่สุด” เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในทางกฎหมายตามมาว่า นักศึกษาสามารถอุทธรณ์คำวินิจฉัยอุทธรณ์ได้อีกหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม การกำหนดให้การวินิจฉัยอุทธรณ์ถือเป็นที่สุดนั้นไม่ตัดสิทธิที่จะนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาล

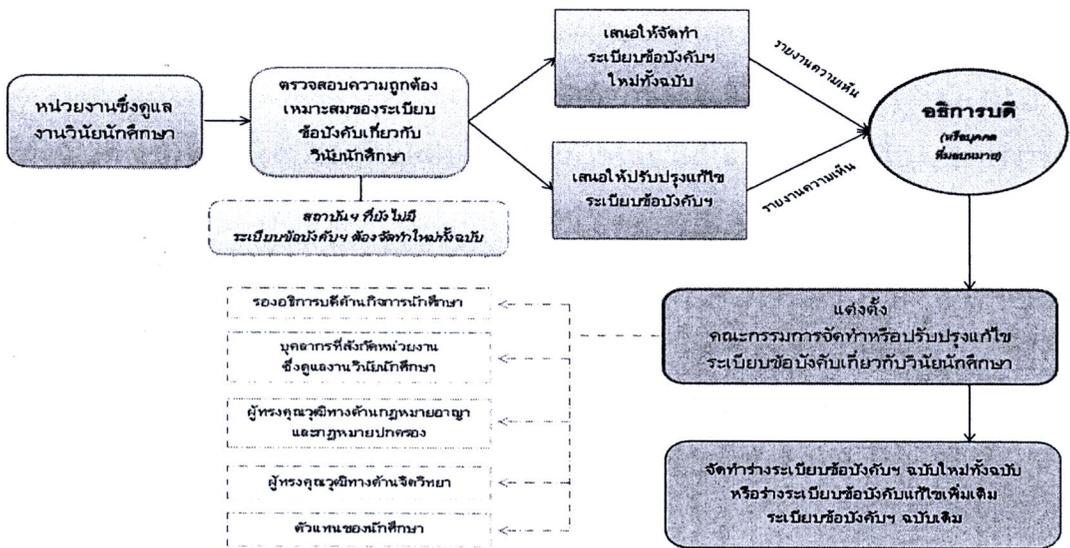
สำหรับในส่วนสุดท้าย ส่วนที่ห้า แนวทางการกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา: ด้านการขอให้พิจารณาใหม่ ผู้วิจัยเสนอให้นำหลักการตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ส่วนที่ 7 ว่าด้วยการขอให้พิจารณาใหม่ ซึ่งมีความชัดเจนเพียงพอที่จะนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดเรื่องการขอให้พิจารณาใหม่ไว้ในระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา

6.2 ข้อเสนอแนะ

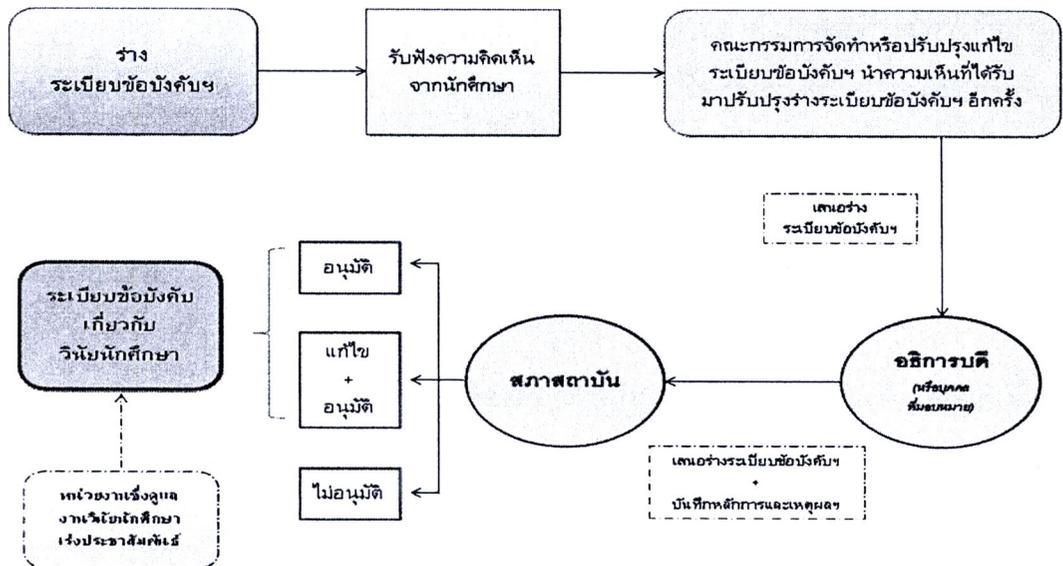
ตามที่คุณวิจัยได้เสนอแนวทางการกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เพื่อให้สถาบันฯ ได้นำหลักการดังกล่าวไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม

ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะขั้นตอนและรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 6.1 แสดงขั้นตอนการจัดทำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา ตามข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

ภาพที่ 6.2 แสดงขั้นตอนการจัดทำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา ตามข้อเสนอแนะของผู้วิจัย (ต่อ)

1. สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาใช้บังคับอยู่แล้ว ควรมอบหมายให้หน่วยงานซึ่งดูแลงานวินัยนักศึกษาเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของระเบียบข้อบังคับฯ ในเบื้องต้นว่า มีบทบัญญัติส่วนใดที่ขัดต่อกฎหมายหรือไม่ หรือบทบัญญัติใดที่ยังขาดความชัดเจนหรือไม่เท่าทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบกับแนวคิดและกฎหมายต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้แล้ว หากเห็นว่า เนื้อหาสาระส่วนใหญ่ของระเบียบข้อบังคับฯ สมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข สถาบันฯ ควรให้มีการจัดทำระเบียบข้อบังคับฯ ฉบับใหม่ขึ้นทั้งฉบับ แต่ถ้าเนื้อหาสาระของระเบียบข้อบังคับฯ นั้นสมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพียงเล็กน้อย สถาบันฯ อาจไม่จำเป็นต้องจัดทำระเบียบข้อบังคับฯ ฉบับใหม่ทั้งฉบับ เพียงแต่ปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องเท่านั้น แต่อย่างไรก็ดี การปรับปรุงแก้ไขต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ เนื่องจาก บทบัญญัติต่างๆ ของระเบียบข้อบังคับฯ จะมีความสอดคล้องกันไปในแนวทางเดียวกันตลอดทั้งฉบับ หากมีการปรับปรุงแก้ไขเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง แต่ไม่ปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เกี่ยวข้องเนื่องกันด้วย อาจส่งผลให้บทบัญญัติเหล่านั้นขัดแย้งกันเอง และจะนำมาซึ่งปัญหาในการบังคับใช้และการตีความต่อไป แต่สำหรับสถาบันฯ ที่ยังไม่มีการออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาก็จำเป็นต้องมีการจัดทำระเบียบข้อบังคับฯ ขึ้นใหม่ทั้งฉบับ

2. เมื่อหน่วยงานซึ่งดูแลงานวินัยนักศึกษาเห็นควรให้มีการจัดทำระเบียบข้อบังคับฯ ขึ้นใหม่ทั้งฉบับ หรือเห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับฯ เพียงบางส่วน หน่วยงานดังกล่าวต้องรายงานความเห็นต่ออธิการบดีในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุดของสถาบันฯ (หรือบุคคลที่อธิการบดีมอบหมาย) เพื่อให้อธิการบดีพิจารณาแต่งตั้ง “คณะกรรมการจัดทำหรือปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา”¹ เพื่อทำการศึกษาค้นคว้า จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น สรุปผล และเสนอความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับการจัดทำหรือปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา โดยนำแนวทางตามผู้วิจัยได้เสนอไว้ไปปรับใช้ตามความเหมาะสม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเสนอให้องค์ประกอบของคณะกรรมการจัดทำหรือปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับฯ ควรประกอบด้วยบุคคลต่างๆ ดังต่อไปนี้

¹ สถาบันฯ แต่ละแห่งอาจกำหนดชื่อเรียกของคณะกรรมการจัดทำหรือปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ความเหมาะสม

- รองอธิการบดีด้านกิจการนักศึกษาเป็นประธาน เนื่องจาก เป็นผู้บริหารระดับสูงของสถาบันฯ ประกอบกับภาระหน้าที่นั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านวินัยนักศึกษา

- บุคลากรที่สังกัดหน่วยงานซึ่งดูแลงานวินัยนักศึกษาเป็นกรรมการ เนื่องจาก บุคลากรดังกล่าวต้องรับผิดชอบงานด้านวินัยนักศึกษาเป็นภาระงานประจำ จึงต้องมีความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับฯ เป็นอย่างดี ประกอบกับประสบการณ์จากการปฏิบัติงานจึงอาจเสนอประเด็นที่เป็นปัญหาต่างๆ ในทางปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในการจัดทำหรือปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับฯ ให้มีความครอบคลุมแต่ละปัญหามากขึ้น

- ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมายอาญาและกฎหมายปกครองเป็นกรรมการ เนื่องจาก แนวทางการกำหนดระเบียบข้อบังคับฯ ตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ มีเรื่องของแนวคิดและกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในสถานะของเด็กและเยาวชนเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งแนวคิดส่วนนี้ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายอาญาเป็นสำคัญ จึงควรแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมายอาญาเป็นกรรมการ และในส่วนของ การแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมายปกครองเป็นกรรมการนั้นก็เพื่อให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวคิดและกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของนักศึกษาจากการสอบสวนและลงโทษทางวินัย ซึ่งเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายปกครองโดยตรง

- ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจิตวิทยาเป็นกรรมการ เนื่องจาก ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจิตวิทยาย่อมจะมีความเข้าใจต่อสภาพจิตใจของนักศึกษาที่ได้รับความกดดันจากการสอบสวนทางวินัย ดังนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจิตวิทยาจึงอาจให้ความเห็นต่อรูปแบบของการสอบสวนและการกำหนดลักษณะของโทษทางวินัยที่จะเป็นไปอย่างเหมาะสม

- ตัวแทนของนักศึกษาเป็นกรรมการ เนื่องจาก ระเบียบข้อบังคับฯ มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษา นักศึกษาจึงอยู่ในฐานะของผู้มีส่วนได้เสียต่อการบังคับใช้ระเบียบข้อบังคับฯ ดังกล่าว จึงควรมีตัวแทนของนักศึกษาเพื่อให้ความเห็นที่มาจากมุมมองของนักศึกษาด้วย ทั้งนี้ ตัวแทนของนักศึกษาอาจคัดเลือกจากผู้นำนักศึกษาของ

สถาบันฯ เช่น นายกองค์การนักศึกษา นายกสโมสรนักศึกษา หรือประธานสภานักศึกษา เป็นต้น

3. เมื่อคณะกรรมการจัดทำหรือปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับฯ ได้จัดทำ “ร่างระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา” (ซึ่งอาจเป็นร่างระเบียบข้อบังคับฯ ฉบับใหม่ทั้งฉบับ หรืออาจเป็นร่างระเบียบข้อบังคับแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบข้อบังคับฯ ฉบับเดิม แล้วแต่กรณี) เป็นอันแล้วเสร็จ ควรจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากนักศึกษาของสถาบันฯ เนื่องจาก นักศึกษาต้องอยู่ภายใต้บังคับของระเบียบข้อบังคับฯ ฉบับดังกล่าว นักศึกษาจึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากระเบียบข้อบังคับฯ นั้นด้วย และควรเป็นการรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาอย่างครอบคลุมทั่วถึงทุกกลุ่มมากที่สุด

ภายหลังจากการรับฟังความคิดเห็นแล้ว คณะกรรมการจัดทำหรือปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับฯ ต้องนำความเห็นต่างๆ ที่ได้รับจากนักศึกษาทั้งที่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ตลอดจนข้อเสนอแนะที่มีต่อร่างระเบียบข้อบังคับฯ ฉบับดังกล่าว มาประกอบการพิจารณาปรับปรุงร่างระเบียบข้อบังคับฯ อีกครั้ง แต่อย่างไรก็ตาม การนำความคิดเห็นที่ได้รับจากนักศึกษามาประกอบการพิจารณานั้น จะต้องไม่กระทบต่อหลักกฎหมายที่สำคัญด้วย ซึ่งในที่นี้ต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้นว่า นักศึกษาที่แสดงความคิดเห็นนั้นอาจจะยังไม่มี ความเข้าใจต่อประเด็นทางกฎหมายที่เพียงพอ หากคณะกรรมการจัดทำหรือปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับฯ มีการเปลี่ยนแปลงหลักการของร่างระเบียบข้อบังคับฯ ตามความคิดเห็นของนักศึกษาในทุกกรณีจนละเลยประเด็นสำคัญต่างๆ เช่น ประเด็นในทางกฎหมาย ฯลฯ อาจส่งผลให้ร่างระเบียบข้อบังคับฯ ดังกล่าวมี “หลักการ” ที่ขัดแย้งต่อกฎหมายก็เป็นได้ เช่น ร่างระเบียบข้อบังคับฯ กำหนดให้มีขั้นตอนในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย แต่นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า ไม่ควรมีขั้นตอนดังกล่าว เพราะจะทำให้การลงโทษทางวินัยเป็นไปอย่างล่าช้า กรณีดังตัวอย่างจะเห็นได้ว่า แม้นักศึกษาส่วนใหญ่จะไม่เห็นด้วยกับการกำหนดขั้นตอนการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยก็ตาม แต่ถ้าคณะกรรมการจัดทำหรือปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับฯ ยอมเปลี่ยนแปลงหลักการตามความคิดเห็นของนักศึกษา ก็จะเป็นการละเลยหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจากการสอบสวนและลงโทษทางวินัย ซึ่งมีประเด็นในทางกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงร่างระเบียบข้อบังคับฯ ตามความคิดเห็นของนักศึกษาหรือไม่ ควรคำนึงว่า การ

เปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องไม่ส่งผลให้เป็นการละเลยต่อหลักการสำคัญที่ระเบียบข้อบังคับฯ มุ่งที่จะคุ้มครองด้วย

4. เมื่อคณะกรรมการจัดทำหรือปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับฯ ได้ปรับปรุงร่างระเบียบข้อบังคับฯ ให้มีความถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้นแล้ว จึงสรุปผลและเสนอร่างระเบียบข้อบังคับฯ ดังกล่าวพร้อมความคิดเห็นของตนต่ออธิการบดี (หรือบุคคลที่อธิการบดีมอบหมาย) เพื่อพิจารณาร่างระเบียบข้อบังคับฯ อีกครั้งก่อนที่จะเสนอสถาบันเพื่อพิจารณาอนุมัติเป็น “ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา”² ต่อไป

อนึ่ง สถาบันมีอำนาจที่จะพิจารณาแก้ไขร่างระเบียบข้อบังคับฯ ได้ตามแต่ความเหมาะสม สถาบันอาจจะอนุมัติตามร่างระเบียบข้อบังคับฯ ที่อธิการบดีเป็นผู้เสนอ อาจมีการแก้ไขร่างระเบียบข้อบังคับฯ แล้วจึงอนุมัติ หรืออาจไม่อนุมัติร่างระเบียบข้อบังคับฯ ดังกล่าวก็ได้ ดังนั้น ในการเสนอร่างระเบียบข้อบังคับฯ ต่อสถาบัน จึงควรเสนอพร้อมกับ “บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างระเบียบข้อบังคับฯ” หรือเอกสารอื่นใดที่เป็นข้อสนับสนุนร่างระเบียบข้อบังคับฯ ดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของสถาบัน

5. เมื่อสถาบันอนุมัติระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาแล้ว ระเบียบข้อบังคับฯ ฉบับใหม่จะมีผลบังคับใช้ (ในกรณีจัดทำระเบียบข้อบังคับฯ ขึ้นใหม่ทั้งฉบับ) หรือมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการของระเบียบข้อบังคับฯ ฉบับเดิม (ในกรณีปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับฯ ฉบับเดิม กล่าวคือ มิได้ยกเลิกระเบียบข้อบังคับฯ ฉบับเดิมทั้งฉบับ เพียงแต่แก้ไขเพิ่มเติมเฉพาะบทบัญญัติที่ยังมีความบกพร่องเท่านั้น) หน่วยงานซึ่งดูแลงานวินัยนักศึกษาควรเร่งประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาของสถาบันฯ ได้รับทราบถึงรายละเอียดของระเบียบข้อบังคับฯ ดังกล่าว เพราะถ้าหากเป็นกรณีปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับฯ ฉบับเดิม ระเบียบข้อบังคับฯ ที่ผ่านการแก้ไขเพิ่มเติมแล้วอาจมีการเปลี่ยนแปลงในหลักการสำคัญก็เป็นได้

² สถาบันฯ แต่ละแห่งอาจกำหนดชื่อเรียกของระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาไว้แตกต่างกันตามแต่ความเหมาะสม

อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนและรายละเอียดการจัดทำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัย นักศึกษาตามข้อเสนอแนะข้างต้นเป็นเพียงข้อเสนอแนะในภาพรวมเท่านั้น สถาบันฯ แต่ละแห่ง อาจนำรายละเอียดและขั้นตอนดังกล่าวไปปรับเปลี่ยนให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสถาบันฯ ของตน เนื่องจาก การบริหารกิจการภายในของแต่ละสถาบันอาจมีความแตกต่างกัน เช่น ความแตกต่างทางด้านหน่วยงาน สายการบังคับบัญชา หรือแม้แต่ระเบียบข้อบังคับอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น